

”Malet og be Kostet af” – ei flatbrødkorg forteller!

Etter å ha stått på stabburet i lang tid, har nå ei fin malt flatbrødkorg kommet til heder og verdighet i gangen, entreen, på en gard i Alvdal. Men på stabburet har den stått så lenge at nåværende eier har ikke hørt noe særlig om bakgrunn og historie. Men flatbrødkorga kan fortelle mye sjøl og, og supplert med bygdeboka, blir det ei interessant historie.

Det er ikke noe vanlig korg, mer et stort rundt trefat, om lag $\frac{3}{4}$ meter i diameter og med omlag 15 centimeter høge kanter. Korga er sveipet, ei tynn og lang trespon er bøgd sirkelrundt og naglet sammen. Så er det felt inn botn av breie bord, påsatt kuleformete bein, ca 10 cm høge. Spona som er brukt er ganske tjukk, så det har vært en dyktig handverker som har klart å få korga helt rund.

Det var plass til bra med flatbrød i korga. Sia den var brukt til mat er den umalt innvendig. Utvendig er den imidlertid malt, i rødt og blått, og med ei interessant tekst i hvitt:

*Anne Ols Datter Branvold * Anno 1819*
** Malet og be Kostet af* . Av resten er dessverre det meste borte. Ikke nok med dette, men under er det skåret inn
O I S 1801.

Her er det mange interessante ting! Branvold er jo kjent som både grendegards- og slektsnavn i Alvdal. Her ser det ut til å være brukt som slektsnavn. Det er i så fall tidlig, som regel ble det bare OlsSen eller OlsDatter, altså farens fornavn, pluss sønn eller datter, alt etter kjønn. Bruk av slektsnavn, som ofte var det samme som gardsnavnet, kommer ganske seint.

Malet og be Kostet af er også en svært sjelden formulering. Somme ganger får vi opplyst om hvem som har bekostet gjenstanden eller det utførte arbeidet. Da kan det stå skrevet bekostet av, andre ganger tolker vi det på grunnlag av de initialer og årstall vi finner på mønsås, på skap, kister og liknende gjenstander med prestisje. Svært sjelden opplyses det om hvem som har utført arbeidet. Men her er det samme personen som har bekostet og malt. Ut fra sammenhengen kan vi anta et det er en gave.

Mer kan vi ikke lese ut av gjenstanden. Vi må ta i bruk andre kilder. Familiens slektsforsker fant nokså raskt fant fram til rette vedkommende i bygdeboka for Alvdal, nemlig Anne Olsdatter, bosatt på Berget søndre på vestsida av Glåma inntil riksvei 3. Brannvollsgardene ligger jo på begge sider av

Foto: Per Hvamstad

Glåma. Anne Olsdatter var født Baugsliden i 1777 og gift 1801 med Knut Kristoffersen fra Gulløyen, som fra 1802 er bruker i Berget søndre.

Sjøl om mye av navnet på han som malet og bekostet, er vasket eller slitt vekk, er det lett å tyde fornnavnet til Knud, noen bokstaver i etternavnet lar seg også tyde, og ved hjelp av det vi veit fra bygdeboka, tolker vi det til Christophersen.

Altså har Anne Olsdatter Branvold i 1819 fått denne flatbrødkorga i gave av ektemannen Knut Kristoffersen, som både har bekostet den, det tolker vi til at han har kjøpt, skaffet seg den, fra en annen handverker, men han har malt sjøl! Enn så lenge veit vi ikke noe om anledningen. Men kikker vi under er det altså skåret inn OIS 1801. Ifølge bygdeboka ble Anne og Knut gift i 1801! Kan brødkorga ha vært en friar-

gave, som i utgangspunktet var umalt? Etter de kom til Berget søndre har så arbeidet med garden tatt all tid. Knut var en drivende gardbruker og dyktig smed, så det ble kanskje ikke tid til å male den før i 1819. Dette er nok et dristig forslag, så andre muligheter tas imot med takk.

Knut og Anne har ingen barn. Knut dør i 1829 og Anne gifter seg oppatt 4 år seinere med Karl Olsen Hauen på Brannvålen. Han er 29 år yngre, og de to blir skilt etter stutt tids ekteskap. Det var jo heller ikke så vanlig på den tida. Anne dør i 1857.

Flatbrødkorga er en fin gjenstand, med interessante opplysninger og personer knyttet til seg. Så er sjølsagt det store spørsmålet: Finns det flere ting som Knut Kristoffersen har malt bevart rundt om kring i Alvdal eller andre steder? Det vil det være svært interessant å få vite om.

Kilder:

- Steimoeggen, Einar: Alvdal. Ei bygdebok. 1952.

Om forfatteren

Per Hvamstad, f 1944, Tingelstad, Hadeland. Etnolog, løsarbeider, prosjektmedarbeider i Norsk Kulturminnefond, museumsbestyrer /konservator ved Nordøsterdalsmuseet 1976-2010.